Museovirasto

Lausunto

9.2.2026 MV/00019/2026

Sivistysvaliokunnalle

Viite U 61/2025 vp

Asia **Museoviraston näkemys AgoraEU-ohjelmaehdotuksesta ja kulttuuriperinnön asemasta**

Museovirasto pitää komission 16.7.2025 antamaa ehdotusta AgoraEU-ohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 myönteisenä ja katsoo kirjelmän mukaisesti, että ohjelma tarjoaa aiempaa yhtenäisemmän kehikon kulttuurin, audiovisuaalisen alan, median sekä kansalaisyhteiskunnan toiminnan tukemiselle. Kokonaisuutta, jossa ohjelmaehdotuksen rakenne ja tavoitteet vastaavat pitkälti nykyisten Luova Eurooppa - ja CERV-ohjelmien periaatteita uuden, yhtenäisen ohjelman alle, pidetään myönteisenä.

Museovirasto antaa lausuntonsa erityisesti kulttuuriperinnön näkökulmasta.

Kulttuuriperinnön näkyvyys ja mahdollisuudet AgoraEU-ohjelmassa

AgoraEU-ohjelman yleisiin tavoitteisiin sisältyy kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden sekä kulttuuri- ja kieliperinnön edistäminen. Tämä on Museoviraston näkökulmasta keskeinen ja välttämätön kirjaus, ja ohjelmaehdotus säilyttää kulttuuriperinnön näkyvyyden vähintään nykyisellä tasolla. Museovirasto pitää myönteisenä, että kulttuuriperintö mainitaan nimenomaisesti ohjelman tavoitteissa, mikä luo perustan kulttuuriperintöalan hankkeiden tukemiselle koko ohjelmakauden ajan. Yleisesti Museovirasto korostaa, että EU:n vakiintuneen, laajan määritelmän mukaisesti kulttuuriperintö voidaan ohjelmassa lukea aina osaksi kulttuuria koskevia osia.

Kulttuuriperinnön näkökulmasta keskeinen osuus ohjelmasta on Luova Eurooppa – Kulttuuri -toimintalinja.

Ehdotuksessa Luova Eurooppa – Kulttuuri -toimintalinjan painopisteisiin sisältyy muun muassa:

- kulttuurin ja kulttuuriperinnön saatavuuden parantaminen, erityisesti nuorille
- taiteellisten ja kulttuuristen sisältöjen rajat ylittävän liikkuvuuden edistäminen
- kulttuuripolitiikan kehittämisen tukeminen sekä tietopohjan vahvistaminen
- eurooppalaisten kulttuuriperintöaloitteiden (mm. Euroopan kulttuuriperintötunnus) toimeenpanon tukeminen.

Tavoitteet vastaavat pääsääntöisesti nykyisen ohjelmakauden tavoitteita, joita on pidetty kulttuuriperinnön näkökulmasta vaikuttavina. Museovirasto pitää erityisen tärkeänä, että Euroopan kulttuuriperintötunnus sisältyy edelleen ohjelman rahoitettaviin toimintoihin. Ohjelmassa tulee taata tunnuksen toimeenpanon riittävä rahoitus ja kehittäminen. Museovirasto kannattaa nykyistä mallia, jossa jäsenvaltioiden asiantuntijaviranomaisilla (kuten Museovirastolla) on aktiivinen rooli tunnuksen arvioinnissa ja seurannassa.

Museovirasto toteaa kuitenkin, että kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön fyysiseen vaalimiseen ja sen kehittämiseen (kokoelmat, digitaalinen tallennus, restaurointi, kulttuuriympäristön hoito) olisi hyödykästä löytää kunnollinen EU-tason rahoitusinstrumentti, jota nykyinen tai tulevakaan ohjelma eivät mahdollista.

Monialaisissa toimissa kulttuuriperintö ei näy eksplisiittisesti, mutta Museovirasto korostaa, että kulttuuriperintö liittyy olennaisesti julkisen keskustelun eheyteen, demokraattiseen dialogiin ja kulttuuriseen osallisuuteen. Kulttuuriperintöalan toimijat voivat hyötyä digitaalisen osaamisen, innovaatioiden ja tekoälyn vastuullisen käytön tukemisesta. Museovirasto pitää tärkeänä, että komissio varmistaa kulttuuriperinnön toimijoiden mahdollisuudet osallistua näihin monialaisiin hankkeisiin. Samalla Museovirasto korostaa, että kulttuuriperinnön erityispiirteet (pitkät aikajänteet, fyysisen ja aineettoman perinnön suojelutarpeet) tulee turvata ohjelman kaikissa toteutusvaiheissa.

Kulttuuriperinnön asema osana demokraattista osallistumista Museovirasto korostaa, että kulttuuriperintö vahvistaa demokratian resilienssiä, edistää yhteistä eurooppalaista identiteettiä ja tarjoaa välineitä yhteiskunnalliseen vuoropuheluun. Tämän vuoksi kulttuuriperintö tulisi sisällyttää selkeämmin myös CERV+-toimintalinjan painotuksiin, erityisesti muistiperinnön ja yhteisen historian osalta.

Muut huomiot

Valtioneuvoston kannan mukaisesti ohjelmassa tulee huomioida pienten kieli- ja kulttuurialueiden sekä pienten toimijoiden erityistarpeet. Museovirasto yhtyy tähän näkemykseen: kulttuuriperintökentällä suuri osa toimijoista on pieniä, ja niiden pääsy ohjelman rahoitukseen on varmistettava.

Ohjelmaehdotuksessa yhteyspisteiden rooli on aiempaa niukemmin kuvattu. Museovirasto pitää välttämättömänä, että rooli kuvataan selkeästi, arvokkaaksi koettu neuvonta ja yhteyspistetoiminta turvataan ja että Luova Eurooppa – Kulttuuri -linjan kansallisen yhteyspisteen jatkuvuus säilyy ja toiminnan resurssit ohjelman tunnetuksi tekemiseen turvataan.

Rahoituskehyksestä

Museovirasto tunnistaa monivuotisen rahoituskehyksen kasvattamiseen liittyvät haasteet nykyisessä taloustilanteessa. Museovirasto toteaa kuitenkin, että kuluvan Luova Eurooppa- ohjelman käytössä ollut rahoitus on ollut pitkään täysin riittämätön tarpeeseen nähden. Toiminnan vaikuttavuutta voitaisiin kasvattaa, jos laajempi joukko hakijoita pääsisi rahoituksen piiriin, pitäen samalla huolta toiminnan laadusta, vaikuttavuudesta ja tehokkuudesta. Museovirasto toteaa, että kulttuuri ja kulttuuriperintö ovat olennainen osa eurooppalaista talousaluetta ja vahva kasvualue.

Kulttuurilla ja kulttuuriperinnöllä on myös selkeä yhteys demokratiaan, resilienssiin ja kokonaisturvallisuuteen. Panostus ohjelmaan olisi siis suora tuki myös näille tavoitteille, jotka muodostavat yhden Euroopan menestystekijöistä tulevaisuudessa.

Museoviraston suositukset AgoraEU-ohjelman jatkovalmisteluun

Museovirasto ehdottaa seuraavia täsmennyksiä:

- Ohjelmaan tulisi sisällyttää selkeä maininta aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön tukemisesta osana kulttuurista monimuotoisuutta.
- Monialaisten toimien osalta olisi perusteltua todeta erikseen, että kulttuuriperintöalan digitaaliset hankkeet ja osaamisen kehittäminen ovat tukikelpoisia.
- Kulttuuriperintö tulisi sisällyttää selkeämmin CERV+-toimintalinjan painotuksiin.

Yhteenveto

Museovirasto pitää AgoraEU-ehdotusta tervetulleena kokonaisuutena, jonka tavoitteet ja työkalut tukevat jo nykyisellä ohjelmakaudella tuettuja tavoitteita arvokkaalla tavalla. Ohjelma vahvistaa kulttuurin ja kulttuuriperinnön asemaa EU-politiikassa ja luo uusia monialaisia rahoitusmahdollisuuksia.

Museovirasto kuitenkin katsoo, että ohjelman valmistelussa tulee vahvistaa kulttuuriperinnön eksplisiittistä asemaa, varmistaa pienten toimijoiden pääsyn tukirahoitukseen, selkeyttää yhteyspisteiden roolia, turvata Euroopan kulttuuriperintötunnuksen toimeenpano ja varmistaa ohjelman riittävä rahoitus.

Museovirasto on valmis osallistumaan ohjelman jatkovalmisteluun ja toimeenpanoon asiantuntijaroolissaan.

Pääjohtaja Tiina Merisalo

Kehittämisjohtaja Pirjo Hamari

Liitteet

Jakelu Eduskunnan sivistysvaliokunta

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av document
Electronic signature of a document

Asia / Sak / Case

MV/00019/2026	**Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvostonasetukseksi AgoraEU-ohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 ja asetusten (EU) 2021/692 ja (EU) 2021/818 kumoamisesta**

Asiakirja / Dokument / Document

MV/00019/2026-2	**Museoviraston näkemys AgoraEU ohjelmaehdotuksesta ja kulttuuriperinnön asemasta**

Signed By:Hamari Pirjo 91244449A
Signed at:2026-02-09 13:55:24 +01:00
Reason:I approve this document

Signed By:Merisalo Tiina-Sisko 91226250
Signed at:2026-02-09 14:21:38 +01:00
Reason:I approve this document